

Lars Normann Jørgensen i Kommentatorserien:

Foghs fem punkter må relanceres

16. juni | ”Vi aner konturerne af et svigt. Det handler om, at ”krigen mod terror” - med regeringernes accept og stærkt inspireret af USA - er ført med en bevidst tilsidesættelse af retssikkerheden. I udgangspunktet en tilsidesættelse, der rammer alle, som på den ene eller anden måde kan mistænkes for at have noget med terrorisme at gøre. For terrormistænkte kom til at gælde, at man er skyldig til det modsatte er bevist.” I RÆSON vurderer Amnesty Internationals danske generalsekretær, Lars Normann Jørgensen ”det alvorlige skred i menneskerettighedsbeskyttelsen, der er sket siden 11. september 2001 - og som den danske regering har en aktiv del i.”

Af Lars Normann Jørgensen, generalsekretær for Amnesty Internationals danske afdeling

1. Vi aner konturerne af et svigt
2. Den korte vej til ydmygelserne og torturen
3. Foghs fem punkter må relanceres

1. Vi aner konturerne af et svigt

Efter en lang og ubehagelig periode, hvor den ene deprimerende hændelse er fulgt efter den anden, kan der være behov for at sætte tingene i perspektiv. Det har vi alle svært ved. Nogle af os, fordi der bliver ved med at dukke sager op, som skal endevendes ud i pinefulde detaljer. Andre fordi de ønsker sagerne lagt på hylden enkeltvis - uden at tingene sættes i sammenhæng. Det vil simpelthen være for belastende.

Hvad drejer det sig om? Det drejer sig om det alvorlige skred i menneskerettighedsbeskyttelsen, der er sket siden 11. september 2001, og som den danske regering har en aktiv del i. Fra Guantánamo til Irak, fra Slimane Hadj Abderrahmanes arrestation i Pakistan og til retssagen mod og dødsdommen over Omar Maarouf i Marokko, til de torturanklager, en dansk tolk i Irak i sidste uge rettede mod USA. En mellemregning på disse sager afslører en foruroligende lang liste over fejl og fejlurderinger. Over forsømmelser og eftergivenhed. Og over manglende reaktioner på overgreb på danske statsborgere – og dermed også: på alle de andre fanger i Guantánamo, Afghanistan og Irak.

Når man sidder midt i det, kan det være svært at sætte tingene i det korrekte historiske perspektiv. Men vi aner konturerne af et svigt. Det handler om, at ”krigen mod terror” - med regeringernes accept og stærkt inspireret af USA - er ført med en bevidst tilsidesættelse af retssikkerheden. I udgangspunktet en tilsidesættelse, der rammer alle, som på den ene eller anden måde kan mistænkes for at have noget med terrorisme at gøre. For terrormistænkte kom til at gælde, at man er skyldig til det modsatte er bevist. Regeringerne i USA og Europa kunne slippe af sted med dette skred, fordi det spillede på frygt i befolkningerne og i øvrigt lå inden for rammerne af den fremmedangst, der er i stærk vækst i vores samfund.

Det er sket uden analyse af, om der reelt var andre veje, og uden analyse af, hvad det ville få af konsekvenser for overholdelse af menneskerettighederne i det hele taget. Det har alle set nu med

billederne fra fængslerne i Irak. De mange overgreb lå for så vidt dokumenteret længe inden, men uden den gennemslagskraft TV-billederne fik.

2. Den korte vej til ydmygelserne og torturen

Flere ting har udkrystalliseret sig. USA's regering signalerer, at terrorismetænkte ikke kan forvente samme rettigheder som andre, når det gælder retssikkerhed. Det fører logisk til, at de amerikanske soldater i Irak opfatter det således, at disse mennesker slet ikke har rettigheder, man behøver at tage hensyn til. Herefter er vejen til ydmygelserne og torturen blevet meget kort. En snigende erkendelse har også meldt sig hos både regeringerne og befolkningerne. Den handler om, at man nok ikke kan begrænse overgrebene til at ramme dem, vi alle sammen ikke kan lide. Accepterer man overgreb mod mistænkte terrorister, er risikoen for, at man selv bliver udsat for overgreb, rykket tættere på.

Der vil uden tvivl stadig dukke nye sager op, og nye elementer i de gamle sager vil også se dagens lys. Men det morads, især regeringerne i Irak-koalitionen er endt i, efterlader en klar konklusion: menneskerettighederne skal respekteres i deres helhed og for alle mennesker. Og skal USA og de europæiske lande genvinde deres moralske habitus som globale vogtere af menneskerettighederne, skal der ske en meget synlig oprydning i aktuelle sager og en demonstrativ sikring af, at fra nu af respekteres menneskerettighederne og den humanitære folkeret.

3. Foghs fem punkter må relanceres

Danmark er med, selv om Danmark er et lille land. Vi bærer en del af ansvaret, men vi har også indflydelse til at præge løsningerne. Hvad vil da være den politisk mest realistiske platform at stille sig på, når det gælder formuleringen af en proaktiv dansk menneskerettighedspolitik? Det vil være statsminister Anders Fogh Rasmussens fem budskaber til mødet med præsident Bush i Det Hvide Hus fredag den 28. maj.

1. USA skal redegøre for, hvordan man vil forhindre nye torturskandaler.
2. Magten i Irak skal reelt overdrages til irakiske politikere den 30. juni. Udenlandsk militær bliver kun i landet på anmodning fra irakere.
3. USA skal styrke indsatsen og arbejde for en løsning på Israel-Palæstina-konflikten.
4. Fangerne på Guantanamo-basen skal enten løslades eller retsforfølges.
5. De vestlige lande skal i et ligeværdigt partnerskab med den arabiske verden skabe mere demokrati i Mellemøsten.

Der er et positivt perspektiv i de fem punkter. Der er i det første punkt en klar understregning af, at fremtidige torturskandaler skal undgås ikke kun i Irak, men overalt hvor USA optræder. I det ligger der en erkendelse af, at det vi har set i Irak ikke kun er enkeltpersoners fejltrin, men et indbygget problem. Det er altså ikke kun et spørgsmål om nogle retssager mod de skyldige, men også om en kritisk gennemgang af systemet med henblik på at sikre det mod gentagelser.

Andet punkt handler om, at magten skal overdrages til irakiske politikere – ikke kun symbolsk, men reelt - den 30. juni. FN's rolle skal styrkes. Her skete der betydelige fremskridt med den seneste resolution i Sikkerhedsrådet, om end menneskerettighederne ikke fik den nødvendige plads. Men

den danske regering skal være med at følge sagen til dørs - forhåbentlig som medlem af Sikkerhedsrådet fra 2005.

Tredje punkt sammenkæder de aktuelle problemer med terror med Israel-Palæstina-konflikten. USA er nødt til at tage et ansvar for at bringe konflikten ud af den onde cirkel, som kun fremmer terror. Påpegning af dette ansvar og denne sammenkædning er vigtig. Det er udtryk for en erkendelse af, at terroren ikke opstår af ingenting, men rent faktisk hænger sammen med andre konflikter især i Mellemøsten. Den danske regering bør - både direkte over for USA, men også gennem EU-opbygge det pres, der kan få USA til at agere.

Fjerde punkt er befriende klart. Der sidder fortsat 600 fanger i Guantanamo. Nu skal deres sager afgøres. Enten skal de anklages for noget og stilles for en dommer, eller også skal de løslades. Hold fast i det punkt, højt og tydeligt.

Femte punkt har samme grundelement som tredje punkt. Terrorismen kommer ikke af ingenting. Den har sine årsager. Og vi vinder ikke kampen mod terror ved blot at føre krig mod den. Vi skal også tage fat på de bagvedliggende årsager. Her peges på det ligeværdige partnerskab med den arabiske verden for at skabe mere demokrati i Mellemøsten. Vi skal sammen med EU være rede til at byde ind med de ressourcer, det kræver. Og det er nok ganske mange.

Statsministerens fem punkter er kloge og fremadrettede. De er klare og lige til at gå til. Det mest ærgerlige lige nu er, at vi ikke har hørt så meget til dem efter den fredag med mødet i Det Hvide Hus. Den danske regering opfordres til at relancere punkterne, så vi kan komme fremad.

Lars Normann Jørgensen (f. 1952). Uddannet cand.scient. Generalsekretær i dansk afdeling af Amnesty International siden 1992. Aktiv i internationalt ulands-, miljø - og menneske-retligheds-arbejde gennem snart 30 år, bl.a. som ulandskonsulent i Dansk Ungdoms Fællesråd (1985-1990) og generalsekretær i Brundtland-kampagnen "Vor Fælles Fremtid"(1990-1992). Har i tilknytning til arbejdet haft omfattende rejseaktivitet i bl.a. Afrika og Asien.